

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: 1. Del : 1812-42

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "1. Del : 1812-42", i Heiberg, Johanne Luise: *1. Del : 1812-42*, udg. af AAGE FRIIS ; ELISABETH HUDE ; ROBERT NEIENDAM ; JUST RAHBEK , 1944, s. 43. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibfr05val-shoot-idm139983404716560/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: 1. Del : 1812-42

ET VIGTIGT MØDE.

J. L. Heiberg, der var ansat som Lector ved Kiels Universitet, var for Øieblikket paa Besøg i Kjøbenhavn, og som det hed, paa kort Tid. Men i sit stille Sind havde han besluttet aldrig mere at vende tilbage til en By, et Folk og en Stilling, der var ham uutholdelig. Disse Tyskeres hele Væsen og Færd var stik imod hans danske Natur, hvilket han ogsaa har udtrykt i et Digt med disse Ord: „I Kjøbenhavn at dø, er bedre end i Kiel at leve.“ Strax efter sin Ankomst havde han skrevet sin første Vaudeville: „Kong Salomon og Jørgen Høttmager“. Hvilken Opsigt den gjorde er vel bekendt; den sætte Byen formeligt i Oprør; Alverden talte kun om Kong Salomon og Jørgen Høttmager. Interessen for Theatret havde i nogle Aar været i Aftagende. Der var spillet og spillet det Gamle, mest tyske Arbejder, og man længtes efter nye Stykker, nye Talenter. I saadanne gælde Perioder faaer Publikum efter Aarsagen til, at Interessen er kolnet, og giver snart Et, snart et Andet Skylden. Da kom det Eneste, som kan hjælpe: en Digter. J. L. Heiberg kom med sin friske, danske Vaudeville; hans Luner Kraft rammede som et elektrisk Stød; det gamle, mørke Hus blev atter lyst, man strømmede til, og nu var der den „Festivitas“, uden hvilken Kunstens Tempel bliver til en borgerlig Dagligstue. En Mængde sanss, litteraire Krager lode vel deres hase Skrig høre; man talte om „et forberve Smagen“, Moraliteten, Talenterne med denne nye Contré; man frarandede Publikum at se disse Arbejder; men jo mere man frarandede, des stærkere blev Tilstrømningen. Den Jubel, der var i Theatret, naar „Kong Salomon“ blev opført, var ubeskrivelig. Med den nye Digter kom, som det altid gaar, nye Talenter.

Vidtløftigt erindrer jeg endnu den første Opførelse af dette Stykke (28de November 1825); jeg var selv tilligemed en Del andre Børn med i Choret. Om det Standpunkt, hvorpaa min litteraire Dannelse stod, vil man faa en Forestilling, naar jeg fortæller, at da Choret i Korsør sang:

„Vi kan godt, godt, godt bruge Pengene,
Vi ere trængende
Til dem forsand!“

da grublede jeg over, hvorsaf det kunde komme, at man i Korsør ikke havde Sand? Hvor meget jeg end grublede, turde jeg dog ikke spørge Nogen herom af Frygt for at spørge om noget Dumt! og at blive loet af var for mig det Grueligste, jeg kunde tænke mig.

Heiberg var altså i Kjøbenhavn og nød sit Held. Nu vilde en lykkelig Skjæbne, at han netop var tilstede i Theatret hin Aften til Frydenhals Aftenunderholdning. At se den, allerede dengang i Forhold til Rollen, gamle Rosenkilde som Skoledrengen Hans i sin smære, kortærmede Trøje, iført sit hele sandefige Lume, spille Elsker til mig lille Pige, gjorde, at vor Scene blev modtaget af det hele Publikum med en Overgivenhed, en Latter, en Applauderen, der syntes ingen Ende at ville tage. Kort efter at Scenen var forbi, kom J. L. Heiberg op paa Theatret, og jeg hørte ham spørge: „Hvor er den lille Pige?“ At det var mig, dette Spørgsmaal gjaldt, faldt mig virkelig slet ikke ind, forind Rosenkilde svarede, idet han pegede hen paa mig: „Der staar hun jo!“ Heiberg kom da hen til mig, tog mig i begge Haenderne og udtalte sin Glæde over, hvad han havde set. Jeg ser endnu den høie, slanke Mand staa for mig med det fine, kloge Physiognomi, og jeg tænkte: „Hvem mon det er?“ Her saae jeg Heiberg for første Gang. Efter denne Aften kom han ofte hen til mig paa Theatret, naar han tilfældigvis saae mig, og paa sin artige Maade sagde han mig altid et Par venlige Ord.

En Maanedag derefter kom han en Dag til mig i mit Hjem og sagde: „Min Scene paa Hoftheatret har givet mig Ideen til en ny Vaudeville, som jeg vil spørge Dem, om De kunde have Lyst til at høre mig læse, da jeg haaber, De vil udføre Hovedrollen i den. Hvis De derfor synes, kunne vi maaske bestemme en Dag, paa hvilken jeg kunde læse den for Dem hos mig, hvor vi ere uforstyrrede.“ Jeg var meget forlegen ved dette Besøg og spillede som sædvanligt den Stumme. Min Moder, der følte sig uendelig smigret ved hans Besøg, bad om, at min Søster Amalie ogsaa maatte komme med, hvortil han meget artig svarede: „Det skulde være ham en Fornøjelse.“ Det hørte paa til min Moders særegne Anskuelse, at der ingen Forskjel maatte gjøres mellem min stakkels syge Søster og mig, men at Alt, hvad jeg nød af Godt, skulde hun tage Del i — en Bestemmelse, som blev mere og mere trykkende, jo ældre jeg blev — ikke fordi jeg jo virkelig holdt af denne Søster uagtet vor forskjellige Natur, men jeg var altid i Angest for, at hun pludselig skulde fæse sit Støgtøj. Desuden pinte hendes Snakkesombel mig i Andrus Nærverelse, hvor hun uophørligt talte om Alt i Hjemmet, ofte om det, jeg ansaae for mine dybeste og sorgeligste Hemmeligheder. Paa den fastsatte Dag gik Amalie og jeg en Formiddag til J. L. Heiberg. Et net Caffebord stod dækket for at modtage os, og der var endnu en Herre nærværende. „Nu maa De tage tiltakke med denne Caffé, som jeg vil lade, saa godt jeg kan,“ ytrede Heiberg. „Min Søster forstaar godt at lave Caffé,“ udbrød Amalie. „Det var jo morsomt at drikke Caffé, som De har lavet,“ vedblev Heiberg, „vil De?“ Med et stort Forlegenhed lavede jeg

nu Caffen, og han forsikrede „den var ypperlig“. Heibergs Tone og hele Væsen behagede mig meget. Han talte med mig som med en voksen Dame; det plumpe Du. som, forunderligt nok, til Trods for min virkelige Beskedenhed altid havde stød mig, naar Herrer tillode sig det imod mig, benyttede han sig ikke af. Efter Frokosten satte vi os Alle ned, og nu opførte Heiberg sin Vaudeville „Aprilsnarrene“ for os. Med den mest spændte Opmærksomhed og med en usigelig Glæde hørte jeg til, som om jeg vilde sluge hvert Ord, hver Stavebæ. Vi have ofte i senere Aar læst ad denne Scene, hvor han da efterbød mig, siddende med oppilet Mund og stirrende Øine.

19

„APRILSNARRENE“.

Den 22de April 1826 gik „Aprilsnarrene“ første Gang. Paa den første Prøve af Stykket brast Personalet og Orkestret i Skoggerlatter ved at høre de parodiske Repliker, som ere lagte Trine i Munden. Jeg erindrer tydeligt, hvor ulykkelig jeg blev over denne Latter, thi min første Tanke var, at jeg var til Spot; Et og Andet tydede jo paa det Modsette, men rolig i mit Sind var jeg ingenlunde. Rosenkilde, alle Damerne og Herreerne, som spillede i Stykket, vare venlige og gode imod mig; men med Angest undgik jeg Byge, den Eneste ved Theatret, der var mig fjendsk sindet og heller ikke lagde Skjul derpaa. Han forestod dengang Costumevæsenet, et Embede han udføede med stor Despotisme. Man havde sagt mig, at jeg maatte henvende mig til ham om den Dragt, jeg som Trine ønskede at bære. Beskeden, med Hjertebanken bad jeg ham om, at jeg maatte faa en hvid Kjole -- og hvad jeg især havde sat mit Hjerte til -- et stribet Silkelivbaand. „En ny Kjole,“ svarede han barsk, „faar du ikke; her ere gamle nok i Garderoben, som kunne syes om til dig; -- og et stribet Livbaand!“ udbrød han, idet hans store Øine funkede; „hvor Saten tror du, Theatret har Raad til det? Det bliver der Intet af.“ Jeg sang og gik. Sagen var, at Byge havde fattet et formeligt Nag til mig, som fra Begyndelsen icke sig af, at naar vi Børn ved Dansen vare med i Skuespillet, da mødede det ham, vistnok i al Uskyldighed paa en for ham eiendommelig Maade at give sig af med os. Han vilde altid kysses os og kjeles for os. Da jeg nu paa ingen Maade vilde kysses ham, blev han vred og ansæc det for et utroligt Skæveri af et Børn. Min lystige Søster derimod vandt hans fulde Bifald, og han roste hende altid paa sin Bekostning, kaldte hende Thalia og mig Melpomene. Fra min tidligste Barndom har det altid stødt mig, naar saadanne store Mandfolk tillode sig at tage fat paa mig og kysses mig; det saarede mig og herørte mig

20

20

25